

Ægtefælleinhabilitet for medlemmer af kommunale udvalg

FOB nr. 82.111

Afstået fra at tage stilling til nogle klager over indenrigsministeriets (vejledende) udtalelser vedrørende kommunalbestyrelsesmedlemmers adgang til - i de tilfælde, hvor medlemmets ægtefælle er ansat af kommunalbestyrelsen - at være medlem af det stående udvalg, hvis forvaltningsområde omfatter ægtefællens tjenstlige virksomhed, da den problemstilling, som klagerne rejste, blev indbragt for folketinget.

(J. nr. 1982-351-42 m.fl.).

I tre sager blev der indgivet klager til mig over indenrigsministeriets (vejledende) udtalelser vedrørende kommunalbestyrelsesmedlemmers adgang til - i de tilfælde, hvor medlemmets ægtefælle er ansat af kommunalbestyrelsen - at være medlem af det stående udvalg, hvis forvaltningsområde omfatter ægtefællens tjenstlige virksomhed.

I de to sager var forholdet det, at de pågældende kommunalbestyrelsesmedlemmer begge var gift med lærere, der var ansat ved en af skolerne i de pågældende kommuner, og at kommunalbestyrelsesmedlemmerne ved konstitueringen efter kommunalvalget i 1981 var blevet indvalgt i henholdsvis skole- og fritidsudvalget og kulturudvalget, hvorunder skolevæsenet hørte.

I den tredje sag var forholdet det, at det pågældende kommunalbestyrelsesmedlem var gift med en sekretær, der var ansat i kommunens socialforvaltning, og at kommunalbestyrelsesmedlemmet ved konstitueringen efter kommunalvalget i 1981 var blevet indvalgt i socialudvalget.

På baggrund af henvendelser fra henholdsvis de pågældende kommunalbestyrelsesmedlemmer (de to førstnævnte sager) og fra kommunalbestyrelsen (den sidstnævnte sag) gav indenrigsministeriet udtryk for ministeriets opfattelse af spørgsmålet om, hvorvidt de pågældende kommunalbestyrelsesmedlemmer kunne være medlem af de nævnte udvalg. Efter indenrigsministeriets opfattelse måtte spørgsmålet besvares benægtende. Indenrigsministeriet redegjorde for baggrunden for ministeriets opfattelse.

De pågældende medlemmer var alle udtrådt af de omhandlede udvalg.

Efter min gennemgang af de nævnte sager meddelte jeg i en skrivelse indenrigsministeren følgende:

»Efter § 29, stk. 2, i den nugældende kommunale styrelseslov (jfr. lovbe- kendtgørelse nr. 188 af 22. april 1981) kan »ingen, der er er ansat af kommunalbestyrelsen, ... være medlem af det stående udvalg, hvis for- valtningsområde omfatter hans tjenstlige virksomhed«. (Bestemmelsen fik sin nugældende formulering ved lov nr. 277 af 8. juni 1977).

Bestemmelsen blev oprindeligt indsat i loven (lov nr. 223 af 31. maj 1968) under forslagetets behandling i folketinget (bl.a.) på baggrund af en henstilling fra ombudsmanden til indenrigsministeriet om at overveje, om der i forbindelse med den (da) forestående revision af den kommunale styrelseslovgivning burde formuleres bestemmelser om forening af kom- munale tjenester og hverv (FOB 1966, s. 68f).

Bestemmelsen finder - som det fremgår af ordlyden - ikke direkte anven- delse i de foreliggende sager (der som nævnt vedrører spørgsmålet om ægtefællens medlemskab af det pågældende stående udvalg), men in- denrigsministeriet har i udtalelserne til mig givet udtryk for, at det er mini- steriets opfattelse, at bestemmelsen må ses som udtryk for en mere ge- nerelt gældende retsgrundsætning om inhabilitet.

Den nærmere fastlæggelse af rækkevidden af gældende ret med hensyn til generel inhabilitet kan - som det ofte er tilfældet ved anvendelsen af almindelige retsgrundsætninger i forbindelse med udøvelsen af det ad- ministrative tilsyn med kommunalforvaltningen - give anledning til betyde- lig tvivl.

Ombudsmanden har således tidligere i forbindelse med behandlingen af konkrete sager givet udtryk for, at en stillingtagen til spørgsmålet bl.a. »... beror på en afvejning af generelle synspunkter af meget principiel ka- rakter. På den ene side er det vigtigt at undgå, at der i unødigt omfang lægges visse erhvervsgrupperes repræsentanter hindringer i vejen for sædvanlig deltagelse i kommunalt arbejde. På den anden side taler ikke alene hensynet til sagernes rigtige behandling og afgørelse, men også hensynet til befolkningens tillid til forvaltningen for en forholdsvis streng fortolkning og anvendelse af regler og grundsætninger om speciel inhabi- litet og dermed sammenhængende spørgsmål ...«

(FOB 1972, s. 77ff, og 1975, s. 158ff).

Jeg henviser endvidere til en kommentar af højesteretsdommer Jørgen Gersing i Ugeskrift for Retsvæsen 1982 B, s. 2f, til højesterets dom af 18. juni 1981 (offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 1981, s. 637 ff) - der ik- ke vedrører kommunalt ansatte, men et beslægtet og ligeledes ulovbe- stemt område.

Ved dommen fandt højesteret ikke, at et byråds beslutning om valg af medindehaveren af et rådgivende ingeniørfirma, der bistod kommunen med en væsentlig del af dennes bygge- og anlægsarbejder, til 1. viceborgmester og medlem af økonomiudvalget var ulovlig som følge af inhabilitet. Højesteret anvender i dommen ikke ordet »retsgrundsætning« om den af indenrigsministeriet under sagen påberåbte regel om generel inhabilitet, og højesteretsdommer Jørgen Gersing anfører i kommentaren til dommen, at man heraf kan udlede, »at inhabilitetsbetragtninger skal fremføres med varsomhed, når man er uden for den specielle inhabilitets område«. Højesteretsdommeren anfører videre bl.a., at det »uden for de helt klare tilfælde, hvor risikoen for misbrug er betragtelig, må ... være lovgivningsmagtens opgave at foretage afvejningen mellem de af ombudsmanden fremhævede hensyn: Befolkningens tillid til den kommunale forvaltning contra de erhvervsdrivendes ret til at deltage i det kommunale arbejde på lige fod med andre erhvervsgrupper«.

Med skrivelse af 25. november 1982 har indenrigsministeriet underrettet mig om, at indenrigsministeren den 24. november 1982 i folketinget har fremsat forslag til lov om ændring af de kommunale styrelseslove (Ægtefælleinhabilitet m.v.).

Efter lovforslagets § 1, nr. 1, foreslås der indsat følgende bestemmelse i den kommunale styrelseslov (et nyt stk. 4 til lovens § 29):

»Ingen, hvis ægtefælle eller samlever er ansat af kommunalbestyrelsen, kan være medlem af

a) det stående udvalg, hvis forvaltningsområde omfatter ægtefællens eller samleverens tjenstlige virksomhed, hvis ægtefællen eller samleveren er umiddelbart ansvarlig for ledelsen af udvalgets forvaltningsområde eller i øvrigt har ledende administrative funktioner inden for forvaltningsområdet,

b) økonomiudvalget, hvis ægtefællen eller samleveren er umiddelbart ansvarlig for eller i øvrigt har ledende administrative funktioner inden for økonomiudvalgets forvaltningsområder eller er umiddelbart ansvarlig for ledelsen af et under et stående udvalg hørende forvaltningsområde.«

I bemærkninger til forslagetets ikrafttrædelsesbestemmelse er anført følgende:

»Det foreslås, at bestemmelserne træder i kraft ved bekendtgørelsen i Lovtidende. Bestemmelsen i § 1, nr. 1, medfører således en lovliggørelse af de tilfælde, hvor en kommunalbestyrelse har besluttet, at et kommunalbestyrelsesmedlem har kunnet forblive som medlem af et udvalg, hvis

forvaltningsområde omfatter ægtefællens tjenstlige virksomhed, bortset fra de tilfælde, hvor ægtefællen måtte have ledende administrative funktioner inden for udvalgets forvaltningsområde. I sidstnævnte tilfælde må der vælges et nyt medlem til udvalget.

Bestemmelsen giver derimod ikke det medlem, der på grund af vejledende udtalelser fra tilsynsmyndigheden er udtrådt af et stående udvalg, fordi dettes forvaltningsområde omfatter ægtefællens tjenstlige virksomhed, ret til at fordre at blive medlem af udvalget igen. Men reglen udelukker ikke interesserede udvalgsmedlemmer fra, med kommunalbestyrelsens accept, jfr. § 28, stk. 1, og § 17, stk. 2, i lov om kommunernes styrelse, at bytte udvalgspladser.

Som det fremgår af, hvad der er anført ovenfor, er den nærmere fastlæggelse af rækkevidden af gældende ret med hensyn til generel inhabilitet uden for de tilfælde, der er undergivet den udtrykkelige regulering i § 29, stk. 2 og 3, i den kommunale styrelseslov, behæftet med en tvivl, som i hvert fald til dels afspejler spørgsmålets lovgivningspolitisk prægede karakter.

Ved fremsættelsen af det foreliggende lovforslag er den særlige problemstilling, som de til mig indgivne klager rejser, nu indbragt for folketinget, som i forbindelse med behandlingen af lovforslaget får lejlighed til dels at fastlægge retsstillingen på dette område, dels at tage stilling til, hvilken betydning en sådan fastlæggelse skal tillægges for stedfundne valg af medlemmer til kommunalbestyrelsesudvalg i den løbende kommunale valgperiode. Hvis lovforslaget gennemføres uændret, vil klagerne således have mulighed for at genindtræde i de respektive udvalg under iagttagelse af de almindelige regler herom i den kommunale styrelseslov.

Efter grundloven og ombudsmandsloven kan ombudsmanden ikke tage stilling til folketingets virksomhed. Denne afgrænsning af ombudsmandens kompetence må principielt indebære, at ombudsmanden heller ikke kan tage stilling til forhold fra forvaltningens side, når disse forhold er bedømt eller behandles af folketinget, idet ombudsmandens stillingtagen til det pågældende forhold da indirekte vil indebære en stillingtagen til folketingets bedømmelse eller behandling af forholdet. Jeg henviser i denne forbindelse til ombudsmandens mere udførlige bemærkninger herom i beretningen for året 1978, s. 11f.

På baggrund af det anførte har jeg fundet at måtte afstå fra at foretage yderligere i anledning af de indgivne klager.

Jeg har gjort folketingets retsudvalg bekendt med min skrivelse.«

Ved lov nr. 124 af 25. marts 1983 om ændring af de kommunale styrelseslove (Ægtefælleinhabilitet m.v.) blev der i overensstemmelse med et af indenrigsministeren under udvalgsbehandlingen stillet ændringsforslag gennemført udtrykkelige bestemmelser om det her omhandlede inhabilitetsspørgsmål.